

KMETIJSTVO / SUŠA

Uspeh namakanja sloni na dobrih dušah

Sredi 90. let prejšnjega stoletja, ko so začele suše ogrožati kmetijstvo, je nastal nacionalni program namakanja. Po prvih ocenah bi bilo za namakanje primernih okoli 200.000 hektarjev površin. Ko so ta podatek povezali z dostopnostjo vodnih virov, se je izkazalo, da je vode v resnici na voljo za okoli 60.000 hektarjev površin.

✂ Tatjana Pihlar

»Toda vsi tedanji izračuni so pozabljeni. Nobena vlada od takrat se ni tega problema lotila resno,« je za *Dnevnik* poudarila dr. Marina Pintar, dekanja **Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani** in vodilna slovenska strokovnjakinja za namakanje.

V Sloveniji je 595.000 hektarjev kmetijskih zemljišč v uporabi. Z namakalnimi sistemi (NS) jih je opremljenih zgolj okoli 6200 hektarjev ali dober odstotek vseh. Največ namakalnih sistemov so v Sloveniji zgradili pred letom 1990. Takrat so z njimi opremili 6500 hektarjev kmetijskih zemljišč. Kasneje so jih nekaj zgradili na novo, a ker so mnogi vmes propadli, smo danes še na slabšem kot pred tremi desetletji. Ministrstvo za kmetijstvo (MKM) je po letu 2019 namreč okoli štiri tisoč nedelujočih namakalnih sistemov ukinilo. Ostalo je nekaj manj kot 6200 hektarjev namakalnih sistemov, od tega je približno desetina zasebnih, preostali so javni – lokalni ali državni.

Najtežje je pridobiti zadostno podporo prihodnjih namakalcev

Ko je računsko sodišče leta 2007 preverjalo smotrnost ravnanja države pri preprečevanju in odpravi posledic suše v kmetijstvu za obdobje 2000–2006, je ugotovilo, da je Slovenija za odpravo posledic suše namenila 26-krat več denarja kot za preprečevanje oziroma omilitve škode. »Takrat smo še enkrat temeljito pregledali, od kod vse bi lahko dobili vodo za namakanje. Toda naš največji problem sploh ni voda, ampak organiziranje morebitnih uporabnikov namakalnega sistema,« je prepričana dr. Marina Pintar, vodilna slovenska strokovnjakinja za namakanje.

Projekta gradnje novega NS namreč ni mogoče začeti, če pogodbe o namakanju ne podpišejo lastniki

kmetijskih zemljišč, ki imajo v lasti več kot dve tretjini površin na območju, predvidenem za vzpostavitev NS. »Nobena vlada in noben kmetijski minister doslej nista razumela, da je javni namakalni sistem, ki ima najboljši izkoristek vode, praviloma narejen za večjo skupnost ljudi, in če moraš organizirati petdeset ali sto prihodnjih namakalcev, moraš delati s temi ljudmi. Še zmeraj je eden največjih problemov to, kako zbrati zadostno število ljudi oziroma zadostno podporo namakalnemu sistemu na nekem območju. Če so tam dva ali trije kmetje, ki namakanju nasprotujejo, zadeva stoji,« je opozorila sogovornica. Ker je velika kalvarija pridobiti zadostno število podpisov, bi po njenem potrebovali dobre psihologe in sociologe, da bi ljudi na mehak način prepričali o koristih namakanja.

Zakonodaja ni kriva za vse

Pintarjeva je kot zgled izpostavila namakalne sisteme Ormož, Kalce-Naklo na Krškem polju in Ajdovščina. »Miran Klinc, Magdalena Krošelj in Janez Furlan, zaposleni na občinah, so dobre duše teh namakalnih sistemov. Vsi trije so bili zelo dejavni pri njihovi vzpostavitvi, vsi so imeli tudi podporo svojih županov. Za primere, kjer ni takšnih dobrih duš, pa bi moralo imeti ministrstvo za kmetijstvo poseben oddelek za namakanje. Tam bi morala biti skupina ljudi, ki bi se pogovarjala s kmeti, jih spodbujala, odgovarjala na njihova številna vprašanja in jim s tem razblinjala strahove, ki pri takšnem projektu nedvomno obstajajo. Če hočemo → imeti namakalne sisteme, moramo za to aktivno delati. To ne more biti naloga nekoga, ki se na ministrstvu že ukvarja z nečim drugim in mu potem naložijo še to,« je kritična dr. Pintarjeva.

v lokalnih skupnostih

Poudarila je, da tudi umeščanje namakalnega sistema v prostor ni lahek zalogaj. Gre za velik infrastrukturni objekt, ki mora imeti vsa potrebna dovoljenja. Mnogi menijo, da je birokracija, povezana z namakalnimi sistemi, preveč zapletena. Marina Pintar se s tem ne strinja povsem. Pravi, da zakonodaja ni kriva za vse in da je veliko večji problem delo z ljudmi.

Med razveljavljenimi tudi tema o vodnih zadrževalnikih

Pintarjeva je tudi poudarila, da izračuni iz 90. let prejšnjega stoletja, da imamo vode neposredno iz rek dovolj za namakanje 60.000 hektarjev površin, ne držijo več. Ekstremni vodostaji se namreč spreminjajo tako v minimalno kot tudi maksimalno smer. Vode imamo dovolj, je pa problem njena medletna razporeditev, zato bomo za namakanje potrebovali tudi vodne zadrževalnike, je dejala in pripomnila: »Tudi pri tem bomo potrebovali sposobne ljudi, ki bodo vodili dialog, da bomo sploh lahko še kje kakšnega umestili.«

Dodajmo, da je bila ena od razpisanih vsebin v okviru ciljnih raziskovalnih projektov (CRP) s področja kmetijstva tudi ugotavljanje najboljše lokacije za zadrževalnike za namakanje kmetijskih površin. Toda odgovora na vprašanje, kje bi jih bilo najprimerneje graditi, še nekaj časa ne bo, kajti kmetijski minister **Janez Cigler Kralj** je, kot je znano, javni razpis za sofinanciranje CRP razveljavil le de uri pred potekom roka za oddajo prijav. Po prvi razlagi zato, ker nabor tematik vsebinsko ni usklajen s koalicijsko pogodbo aktualne vlade. Po popravljeni zato, ker naj bi bile nekatere vsebine aktivistične, po tretji razlagi pa v domnevni skrbi za državni proračun. »Odločil sem se, da zaščitim integriteto javnih financ in zahtevam ustavitev tega razpisa,« se je med drugim izgovoril Janez Cigler Kralj. ×

Ponavljajoče se suše nas niso izučile

Dr. Marina Pintar opozarja, da ima slovensko kmetijstvo zaradi suše težave že od 90. let prejšnjega stoletja, vendar nas to doslej še ni izučilo,

da bi strateško razmišljali deset let vnaprej. Pri namakanju po njeni oceni težave niso toliko tehnične narave kot predvsem organizacijske. Sprašuje se, kaj je na strateški cilj – pridelava hrane ali ohranjanje kmetov. Gre namreč za dva povsem drugačna koncepta razmišljanja. Če je naš cilj samooskrba, potem bi se morala država po besedah Pintarjeve osredotočiti na to, kako kmete organizirati, da bodo pridelovali hrano. Če gre zgolj za kmetovo preživetje, potem je to mogoče reševati tudi z izplačevanjem odškodnin po nastali škodi, je sklenila sogovornica.

Če je naš cilj samooskrba, potem bi se morala država osredotočiti na to, kako kmete organizirati, da bodo pridelovali hrano. Če gre zgolj za kmetovo preživetje, pa je mogoče to reševati tudi z izplačevanjem odškodnin po nastali škodi, meni strokovnjakinja za namakanje dr. Marina Pintar.

Uspeh namakanja sloni na dobrih dušah v lokalnih skupnostih. To velja tudi za namakalni

sistem Kalce-Naklo na Krškem polju. 📍 Bojan Velikonja